

Evs kabilesi mensuplarının İkinci Aka-
be Biatı'na (622) daha çok sayıda temsil-
ciyle katıldıkları ve kabileleri adına Hz.
Peygamber'i himaye için söz verip biat
ettikleri bilinmektedir. Diğer taraftan
Resül-i Ekrem Yesrib'e hicret edinceye
kadar oradaki müslümanların bir disiplin
içinde hayatlarını devam ettirebil-
meleri için seçilen on iki nakibden üçü
Evs kabilesine mensuptu.

Hz. Peygamber'in Medine'ye hicretin-
den sonra Evs ile Hazrec arasında yıl-
lardır devam eden savaşlar ve anlaşmaz-
lıklar son buldu. Kur'an-ı Kerim'de bu
hususla temas eden âyetin meâlî şöyledir:
"Hepiniz toptan Allah'ın ipine sim-
sıkı sarılın, parçalanıp ayrılmayın. Al-
lah'ın üzerinizdeki nimetini hatırlayın.
Hani siz birbirinize düşman idiniz de O
kalplerinizi -İslâm'a ısındırıp- birleştirmişti.
Siz de onun bu nimeti sayesinde
kardeş olmuştunuz. Yine siz bir ateş çu-
kununun tam kenarında iken sizi oradan
O kurtarmıştı" (Âl-i İmrân 3/103). Evs
kabilesine mensup Ebû Âmir er-Râhib
adlı bir kişi, Hıristiyanlığın ve bilhassa
Yahudiliğin tesiriyle putperestliğe yeni
bir şekil vererek müslüman olan Evsli-
ler'i kendi tarafına çekmeye çalıştı. Hz.
Peygamber bu faaliyetinden dolayı ona
"Fâsık" lakabını taktı. Uhud Gazvesi ön-
cesinde Mekkeli müşriklerle iş birliği ya-
parak onlarla beraber Uhud önlerine gel-
en Ebû Âmir el-Fâsık kabile mensupları-
nın asabiye duygularını tahrik ederek
onları putperestler tarafına çekmeye çal-
ıştıysa da başarılı olamadı.

Resül-i Ekrem'in sağlığında Evsli Sa'd
b. Muâz ile Üseyd b. Hudayr İslâm'a bü-
yük hizmetlerde bulunmuşlardır. Bedir
Gazvesi'nde Evs kabilesinin sancağını
taşıyan Sa'd b. Muâz, Benî Kurayza ile
yapılan savaştan sonra yahudiler hak-
kında hakemlik yapmıştı. Bunların dı-
şında Evs kabilesine mensup bazı sahâ-
biler de şunlardır: Râfi' b. Hadîc, Sa'd b.
Eşhel, Seleme b. Selâme, Âsım b. Sâbit,
Abbâd b. Bısr, Abdurrahman b. Şibl, Os-
man b. Huneyf, Berâ b. Âzib, Ebû Lübâ-
be, Ebû'l-Heysen b. Teyyihân, Amr b.
Sâbit, Ebû Abs b. Cebr, Sâbit b. Dahhâk,
Hanzale b. Ebû Âmir ve Huzeyme b. Sâ-
bit el-Ensârî el-Evsî.

Hz. Ömer zamanında divan defterle-
rinin düzenlenmesi sırasında Kureys kab-
ilelerinden sonra sıra ensara gelince
Sa'd b. Muâz'ın mensup olduğu Evs'in
önce yazılması kararlaştırıldı; Medine'-

deki diğer kabileler de ona yakınlıkları-
na göre sıralandı.

Hz. Peygamber ve Hulefâ-yi Râşidîn
devrinde Evsli'lerle Hazreciler arasında
zaman zaman ihtilâf çıkmışsa da yapı-
lan müdahalelerle kavgaya dönüşmesi
önlenmiştir. Evsli'ler dört halife dönemin-
de siyasetten uzak bir hayat yaşamışlar,
ticaretle ve dinî ilimlerle özellikle hadis-
le meşgul olmuşlardır; bazıları da fetih-
lere katılmıştır. Emevîler zamanında ise
siyasî ve dinî muhalefet merkezi haline
gelen Medine'de zulüm ve baskılara mâ-
ruz kalmışlardır.

BİBLİYOGRAFYA :

İbnü'l-Kelbî, *Nesebü Me'ad ve'l-Yemeni'l-
kebir* (nşr. Nâcî Hasan), Beyrut 1408/1988, I,
364-388; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 216-227; Be-
lâzürî, *Fütüh* (Fayda), s. 22, 657; Hemdânî, *Şi-
fatü Cezireti'l-Arab* (nşr. Muhammed b. Ali el-
Ekva'), Riyad 1397/1977, s. 374; Sem'ânî, *el-
Ensâb*, I, 385; İbnü'l-Esir, *el-Kâmil*, I, 655, 676,
678; İbn Sa'id el-Endelüsî, *Neşvetü't-Tabar ft
târîhi câhiliyyeti'l-Arab* (nşr. Nusret Abdur-
rahman), Amman 1982, I, 188-197; Nüveyrî,
Nihâyetü'l-ereb, Kahire, ts. — Beyrut, ts. (Dâ-
rû's-Şerif li'l-fikri'l-Arabî), II, 311-320; Semhü-
dî, *Vefâ'ü'l-vefâ'*, I, 152-158, 162-166; a.mlf.,
Hulâsatu'l-Vefâ', Cidde 1403/1983, s. 151-159;
Muhammed Ahmed Câdelmevlâ Beg v.dğr., *Ey-
yâmü'l-Arab fi'l-Câhiliyye*, Kahire 1361/1942,
s. 62-69; Cevâd Ali, *el-Mufaşşal*, bk. İndeks;
Neşet Çağatay, *İslâm Öncesi Arap Tarihi ve
Câhiliye Çağı*, Ankara 1971, s. 95, 97, 108;
Muhammed Beyyümî Mehrân, *Dirâşât fi târî-
hi'l-Arabî'l-ka'dim*, Riyad 1400/1980, s. 475-
482; Köksal, *İslâm Tarihi* (Medine), I, 46-47;
Kehhâle, *Mu'cemü kabâ'ilü'l-Arab*, Beyrut
1402/1982, I, 50-51; Mustafa Murâd ed-Deb-
bâğ, *el-Kabâ'ilü'l-Arabiyye ve selâ'ilühâ ft
bilâdinâ Filistin*, Beyrut 1986, s. 156-161; Ah-
med İbrâhim eş-Şerif, *Mekke ve'l-Medîne fi'l-
Câhiliyye ve 'ahdîr-Resûl*, Kahire, ts. (Dâ-
rû'l-Fikri'l-Arabî), s. 334-335, 356-368, ayrıca bk.
İndeks; Hüseyin Algül, *İslâm Tarihi*, İstanbul
1986, I, 426-429; Isaac Hasson, "Contributions
à l'étude des Aws et des Hazrağ", *Arabica*,
XXXVI/1, Leiden 1989, s. 1-35; Reckendorf,
"Evs", *IA*, IV, 418; W. Montgomery Watt, "al-
Aws", *El²* (İng.), I, 771-772.

☞ HÜSEYİN ALGÜL

EVS b. HACER

(أوس بن حجر)

Ebû Şüreyh Evs b. Hacer
b. Attâb et-Temîmî
(ö. m. 620)

Câhiliye devri şairlerinden.

Aslen Bahreynli olup milâdî 530 yılında
doğdu. Câhiliye devrinin en büyük şair-
lerinden sayılır. Hayatının düzensiz olma-
sı ve Necid, Irak, Hîre gibi bölgeler ara-

sında çokça seyahat etmesi sebebiyle ge-
zici şair (şâir cevval) diye tanınmıştır. Çağ-
daşı olan Arap Meliki Amr b. Hind'in ya-
nında daha çok Hîre'de oturmuş ve Ha-
lîme Savaşı'nda (554) Gassânîler tarafın-
dan babası Hacer'le birlikte öldürülen
Münzir b. Mâüsemâ'nın intikamını alma-
sı için oğlu Amr'ı hamâsî şiirleriyle teş-
vik etmiştir. Evs'in daha sonra yetişen
birçok şaire ilham kaynağı olan şiirleri-
nin hamâsî olanlarında düşmana karşı
daima uyanık, savaşa her an hazır ve
düşmanın gözünü korkutacak şekilde
güçlü olmanın gereği vurgulanır. Akıl ve
mantığın hâkim olduğu şiirlerinde şair
kuşlar, hayvanlar, av ve silâh tasvirleri-
yle şöhrat bulmuştur. Ayrıca özellikle ah-
lâka dair şiirlerinde, methiye ve mersi-
yelerinde çok başarılıdır. İbn Sellâm el-
Cumahî Evs'i ikinci tabakanın başında,
Ebû Ubeyde et-Teymî ise üçüncü taba-
kada zikreder ve onu Nâbiga el-Ca'dî ve
Hutay'e ile bir tutar (Ebû'l-Ferec el-İsfahâ-
nî, XI, 73). İbn Kuteybe ise Evs'in Mu-
dar kabilesinin seçkin şairi olduğunu, an-
cak Nâbiga ez-Zübeynî ve Züheyr'in onu
geride bıraktığını söyler. Asmaî, Evs'in
kendisine iyilikte bulunan Fedâle b. Ke-
lede'nin ölümü üzerine söylediği mersi-
yelerden birinin başlangıç beytinden da-
ha güzel bir başlangıç beyti duymadığı-
nı ifade etmiştir.

Meşhur şairlerden Züheyr b. Ebû Sül-
mâ'nın annesiyle de evlenmiş olan Evs
b. Hacer'in Züheyr b. Ebû Sülmâ tarafın-
dan rivayet edilen bir divanı mevcuttur.
1892'de ilk defa Rodolf Gayer tarafın-
dan derlenerek Almanca'ya tercüme edi-
len bu divanın (Sezgin, II, 172) iki rivaye-
tinden biri Asmaî'ye, ikincisi Ebû Ubey-
de et-Teymî'ye aittir. Muhammed Yûsuf
Necm'in şerh ve tahkikiyle yayımlanan
divanın (Beyrut 1960) sadece kafiyeleri
ve bazı beyitleri açıklanmıştır. Bu arada
divanın indeksi yapılmadığı gibi şair hak-
kında da bilgi verilmemiştir.

BİBLİYOGRAFYA :

Evs b. Hacer, *Divân* (nşr. Muhammed Yûsuf
Necm), Beyrut 1960; Cumahî, *Fuâilü's-su'a-
râ*, I, 97; İbn Kuteybe, *eş-Şi'r ve's-su'arâ*, I,
202-209; Ebû'l-Ferec el-İsfahânî, *el-Eğânî*, Bey-
rut 1407/1986, XI, 73-79; Abdülkâdir el-Bağ-
dâdî, *Hizânetü'l-edeb*, Kahire 1402/1981, IV,
379-380; Brockelmann, *GAL*, I, 18-19; *Suppl.*,
I, 55; Tâhâ Hüseyin, *Fi'l-Edebî'l-Câhilî*, Kahire
1947, s. 298-314; Sezgin, *GAS*, II, 171-172; Zi-
rikî, *el-A'lam* (Fethullah), II, 31; Ömer Ferruh,
Târîhu'l-edeb, I, 170-172; A. Haffner, "Evs",
IA, IV, 419; S. A. Bonebakker, "Aws b. Hâdjâr",
El² (Fr.), I, 795.

☞ HÜSEYİN VAROL